N28

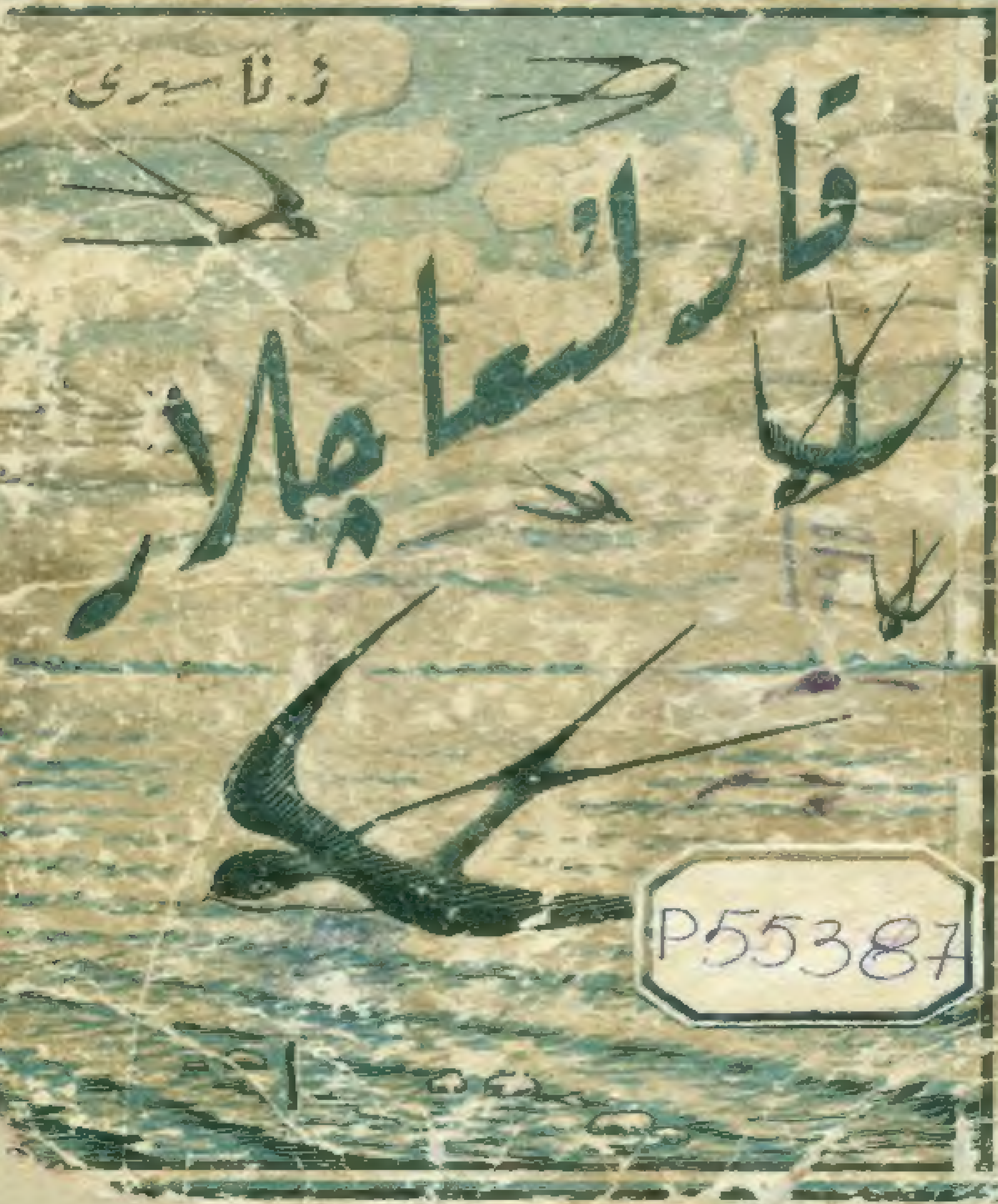

P55387

ق. ناسیری.

قارلغاچلار.

55387

Национальная библиотека
имени Ахмет-Заки Валиди

БИБЛИОТЕКА
Книжн. Палата

تاتارستان دەولەت نەشریاتی باسماسی.

قازان، 1927 یل.

Государственная типография
имени „КАМИЛЬ - ЯКУБ“
Татиздата. Казань,
Пушкинская ул. 37
1927 г. Татглав-
лит № 761
Тираж
3.000

مۇندەرىجەسى :

1. قارلىغاچلار .

2. بز بيت پار توگل.

3. ديوانا قللار.

4. مين بيت كولمەدم.

قارلىغاچلار.

(ھېكايە)

I

بر باعنى بىيىك تاشلىق تاو، بر باعنى كوب يىللار ئىيندىكى ياللتا كرمەگەن قويۇق ئورمان بلەن قابلاتىب، چەپرەب ياتقان كوللەن بىراق توگل بر ئورندا، ھەكىم باباى ئىيندىكى 21 يىل ئومارتىلار قاراولى. ئانىڭ كىچىكىنە تەرەزەلىك، پۈچماقلارىدا كىسلمەگەن، تەبەش تۈبەلىك ئۈيىدە بىرپار چىناياق، كىچىكىنە قازان، واق - تۈيەك، قاشىق - تاباقتان باشقا بر گىنە نەرسەسىدە يوق. جاننىڭ ھەبىب جامال جىگىكەي ئۆلگەندەن، يەنى 12 يىل شولاي ھزمەت ئىيتە ئىيندى.

باباينىڭ يۈتۈن قووانىچى، يەم تاپقان نەرسەسى، يال قۇرتلارىندا. كولنىڭ بىيىك تاشلىق تاوىنا ئۇيالاعان قارلىغاچ- لارىندا. ئەگەردە ئالار بولماسا، ئول بر گىنە كۈن دە، بو يالغز، تۇرمش بلەن تۇرماس ئىيدى: بىيكنرەك دە قارلىغاچلارى. ئالار، ئاڭا ئۆز بالالارىنى كىبكلەر. ئول، ئالار بلەن شايارا. ئويىنى، كۈلە، چرلدانا، ئاشارعا ئىلتىب قويا.

ئىير كىلەگەننى، كۈلب قاراعاننى كشى گنە توگل، حايوانلاردا. شولار جۈملەسىندەن قۇشلاردا يلە بىيت، ئول. قارلىغاچلاردا باباينىڭ ئىير كىلەگەنن، كۈلب قاراعانن بلەلەر. ئالاردا، ئانى ئۈركەلى، سۆيە، شايارتالار. قارماقلارن قۇب سالب، يارعا قاناب، ئۆزى يەشل ئولەن ئۈستىنە كىرئلب ياتب تۇربكاسن سوورعاندا، ئالار، ئانىڭ باش ئۈستىندە چرلداشب، ئويناب ئيلدنەلەر. يە، كىيەت سوعا تەدەر تۈشب، قارماقلارنىڭ قالقاوچلارى ياننداعنا قانالارى بلەن سوعب باباينى ئالدىلار: يە شىلاب تاناونا تىيب ئوتب قورتتالار: يە قارماق جىقلارن سوعا تۈشرب جىبەرب ئاچولاندرالار: ئاچولاندرالاردا ئورلەرى چرلداشب كۈلب، سۆكندان ئىير كەلىلەر:

— ئاچولانما باباى، ئاچولانما!... يز بىيت يولاي عما... شايارب قنا...

دیگەن كبك قلانالار ئیدی. بابای دا مەجنۇن توگل، ئالارنىڭ شايارغانى بلە:

— ئوینامز ئەلی، ئوینامز! . . مین سزگە کیرەگەنگزنی بیررمن ئەلی — دی.

بابای ئیندی كوب یللار شولای قارلغاچلار بلەن شایاردی. شول حەتفە كبك يەشەرب يانقان يار باشندا كوب يللار قون يانب ترووبكاسن سووردی، بالق توتدی. ئانك كوز ئالدندا، ئلك نەزك كنە چبقلار زور - زور ئاغاچلارغا ئەيلەندلەر. بر بیچەگنە یل ئلك 30 لاب قنا ئومارتاسی بولغان ئومارتالق حەزر 300 گە جیتدی. ئانی تۇللاردا، کالچاك سالىنلارى دا ئاشاب، واتب بتەرە ئالمادىلار. . .

شول چیت حالقدان ئايرلب، ئوزلنە باشقا بر تورمش بلەن تورب، كشلەرنك عورف عادەتلەرن توتلب بتدی. ئانلاردا ئوزلنە ماحسوس بر پسيحالوگییە تودی. ئانك ئالدندا كبك تابیغەت، یاقن دوسلاری بولغان قارلغاچلار دا. بال قورتلاری غنا قالدی.

لەكين. . .

نیندیبر رەحیمسز قوللار، ئانی قارلغاچلارندان دا ئایردیلار.

II

ئیبون باشلارندان جیلسز، تمق، ئایلی ماتور توتلەرنك بر-نی ئیدی. تابیغتنك هەر ماتورلغندان، بایلقلارندان ئوزنچە فایدالانا بلە تورغان قارت، بوگن دە ئوینده یاتب توزە ئالمادی. پەدین ئورننا بوكلەب یانقردی دا. ئوزی قارماقلارن ئالب كول یوینا كیتدی. یاش ئوسنتدە گنە كوللب قاراب تورا تورغان ئای. شول ئای یاقتسی بلەن كوزگی كبك یالتراغان كول. یافراقلارن سالندرب تیرەن ئویغا باتقان ئاغاچلار. یوق قنا جیل بلەن دە سەزلب ستوتوبە تورغان قامشلار. بارنسی دا ئانی سوقب قارشی ئالدىلار. یالارن قاتات ئاسلارنا ئالب، بر نی بلمی رەحەتلەنب بوقلی تورغان قارلغاچلاردا. تیرەن ئویلارنك توزەگنده چرالاشب قویلار. شول قارماقلارن تزب سالدی دا. ترووبكاسن قابزب، یار باشنا سوزلب یاتدی.

تيره — ياق ،تن. . .

ئارا — تيره نارتب ئالغان بالقلارنىڭ سودان شامبرداب چەو ھەم بابابنىڭ ئەكتۈرگنە، ئاوز ئچلدەن كويلەگەن تاوتشلدان باشقا ،شلت ئيتكەن تاوش يوق ئيدى. ،شول تنلقنى يارب، بابابنىڭ قولاعىنا قابىاندر، تيىلىر سويلەشكەن تاوش ئيشتىلدى. باباى تروبكاسن قولنا ئالب، قالقا بيرب، تقلاب تڭلارعا ،تۆتتدى. لەكين، تاوش ،تتدى. ،ئول — قارت كشنىڭ نى قولاعىما ئيشتىتلە تورعاندر — ديب كيرى تروبكاسن ئاوترئنا قابب. قارماقلارئنا قارادى. تاوش تاعى قاباتلاندى. ،ئول ئارادا ،بولمى. ئات دا پشقترب قويدى. ،ئول تاوشنىڭ، كشى تاوتشى ئيكەنىنە شيكن بتترب، ئەكتۈرنلەب كنە تاوشقا تابان ئاتلادى.

باباى، ،ترتشب، ترماشب، ئاعاچلارعا ئورمەلەب يارباشنقا مەب بارعاندا، كولكە شاب ئيتب نيلر تۆشدى. تۆشكەن نەرسە قاتنى تاوش چعارب، دولقنلارنى ئيكنكە يارب، كول تۆبنە ،چومدى. ئانىڭ ئارتدان تاعى نەرسەدر جيمىرلدى. تاوشقا، ياردامنى قارلغاچلار ،ورلداشب، قورقب چعب قايسى قايدا تاوالب بتدللقر.

بر ئازدان تاعن تيره — ياق ،تمدى.

نەرسە ديەرگەدە بلمى، ئابتنراب، شاق قاتب تورعان باباى‌دا، تاوشقا تابان ئاتلارعاعنا ديب ئاياعن توزعانقان ئيدى، ئرگەسندە — ديب ئەيترلك:

— منە سيڭا كيرەك بولسا قەيروزە.

— ،ئورنىڭ شوتلدا. شولاى كيرەك سز ئاللاسزلارعا! . .

ديكەن سوزلەرنى ئيشتدى. ،ئول، ئالارنى تاوتشدان تانىتدى. برسى ئوزنىڭ ئومارتا حوجاسى بايموحەممەت ،ئولى ،بولب، ئيكنچىسى حەبيب نەججار حەزرەت ئيدى.

III

ئاول شاولى، كوز كيلە . . . بيكتيمر ،ئولى نيمربابەك بوعالووى بوتن حالقنى ئابتىراشدا ،قالدردى. قايدا قاراما تۆبر — تۆبر كشلەر. ئانىڭ حاقىداعنا سوبىلەر. بيكلرەكدە حاتنفرلار.

— بيكتيبمونلف. تيمر بابي عايب بولعان — ديلەر، ىچن مبكەن؟

— ىچن — ديلەر بيت. ئينديى دورت كۈن بولا ـ قايتقاني يوق — دى.

— ئاى بيچارا. . . نيندى مانور يگت ئيدى . . . ئاني بيت ئۆزاقلامى، نيكاحسز — نيمز فەيروزەگە ئۆيلەنە — ديلەر ئيدى. فەيروزە نيشلى ئيكەن ،سۆك ئينديى. بيچارالغ ئۆزگەـ لەنە تۆرعاندر بيت؟ . .

— ،ئول ئەلى ،مۆندا بر يەشنون ئش بار، مين ئاني ئاچى قويمام، ديب ئەيتە — ديب تۆردىلار. . . نيكە، ىبولر ئانا ردلى. ئانك ئاوزندان ئوتلار چەچرەب تۆرا.

— شولای كيرەك ،ئول ئاللاسزلارعا.

— ئاللاسز — ديب بيت ئيندى، ئانك ئاللاسز بولوونلدان سينك بلەن ميكا نى زيان. كوز ،بولى بلەن تيك يۆرسن، ئەيدە. كشى قەبرنە كشى كرمى بيت ،ئول.

— مانور يگت ئيدى، نوسكە باشقا. ئاقلمادا مانور ئيدى. ئاكا بيت ،بيل سابان توينلدا سۆقلانماعان قز قالمادى.

— ،سۆك قايدا يوعالدى ئيكەن مسكن؟ . .

— ئەللە، بەعزى كشلەر، بايمۆحەممەت مالايى ئوتنوب سوعا سالعان ئيكەن دە — ديلەر، ،ئولدا بيت فەيروزەنى ئالام ـ ديب يۆرگەن بولا — دى.

— كينسەلى؟ . . ئالای بولماسلا ئيندى. نيچك ئوز قولك بلەن كشى ئوترمەك كيرەك.

— ئاندان فەيروزە ،شول كەكرى نانا. ماكقا مالايدا بارامى ،سۆك ئيندى.

— ،بولر ،ئول مالايدان، كوزندە ئۆمت ئەسەرى يوق ئانك.

IV

واتق نەكەرمەچلى ئازبالار. كوكەرگەن ميچكەلەر بلەن ،تولى بازارندا ئبل قارتلارنك كيكەشمەسى — ،ئسەوت. ئيندى ئسعوت ئازاعندا يانغلاب كيلە. كامساسول سابير يوعالعان بيكنەيمر حاقندا سوز قوزعاتا.

— . . . بىزگە بەزى بىر نەرسىلەر مەلۇم. پەقەت شۇل تۈنىنى بايمۇھەممەت ئۇلىنىڭ ئاتنى تىرلەتىپ قايتاندىن قايتىپ كىرگەنىنى كۆرگەنلەر. ئۇزىڭىزگە مەلۇم، بىر كېتىپەر فەيرۇزەنىڭ ئالدىغا دېيىپ يۈرى، سوزدە قويشقانلار ئىدى. كوپلەن توگۈل گەنە، بايمۇھەممەت ئۇلىنىڭ باوچى جىبەرگەنىدە كوپ كىشىنگە مەلۇم. فەيرۇزە ئالدىغا: «مېنىڭ بارا تۇرغان كىشىم بار، بولمەي» دېيگەن. شۇندان سولغ ئۇل «نېچاكدە مېنى ئانىنى ئالمى قويمام» دېيىپ يۈرگەن. ئەنە قىنتاق، غارىپلەر ئەلىدە ئەيتىرلەر، ئالار، ئانىڭ شۇل سوزلەرىن ئۇز قۇلاقلارى بىلەن ئىشتكەنلەر... ئاندان بىت ئىنىدى ئۇل كوپلەنگى: «مېنگا قارشى كېلگەن كىشى، دۇنيادا يەشەرگە نىيىش توگۈل» دېيىپ يۈرى تۇرغان يىگىت... بىز، ئاۋل يەشلەرى، بايمۇھەممەت مالايىن شۇنىڭ ئىستوتقا چاقىرىپ، شىنبەكون كېچ قايدا بولغانىن سوراشۇ ھەم مىلىتسىيە كېلگەنچى ياتىپ تۇرۇنى سۈرىيمىز.

— ئەلى! بار ئەلى بايمۇھەممەت مالايىن ئالىپ كېل، سېنى ئىل قارتلارى چاقىرا — دېگىن.

— ئالىپ كېلىڭىز، ئالىپ كېل. ئەگەر ئۇچۇن بولسا ھاراپ بىيت، سىبىر كېتەرلىك ئىش بىت ئۇل.

— ئالىپ كېلىڭىز. دۇرس بولسا ئۇچۇن بىز ئاتىلارغا كېرەك. جېتەر ئىنىدى، ماگقاغىنا كوپىنە، كوپ كىشىدەن كولدى. ئەيتىرسىگىلە بىر ئالارغانا بولناي پىراۋا بىيرلىگەن. ئاناسى بولسا. ئاناسى...، ئولى بولسا، ئولى، ئاندادا — مۇندادا جىيگىرتىپ دە. باقىرتىپ قورقۇتۇپ ئۇيرەنگەنلەر. بۇكۇندە ئالار شۇنى قوماق بولالار. پاگاۋى ئىنىدى. بىز ۋلاس كىمنى باقلاغانى. ئاندى، ئەۋۋەلدەن ئاۋلنى ئىمپ يانقانلارغا نېچاك قاراغانى ياخشى بىلەبىز. ھەزىر جىيگىرتىپ ئالماسلار.

— ئاتبۇگىرتىگى بولسا ئالارغا، جىرنىك ياكاسى، تاراسى بولسا ئالارغا، ھاتىن ماتورى بولسا ئالارغا...

— ئاۋتزىندان قارا قان ئاغىزىرغا كېرەك.

— ئىيىن، ئەيتمەسە قىيناب ئەيتدۇرگە كېرەك.

— نەزالايىم پىرىگاۋارى بىرگە كېرەك.

— توقتاغىز ئەلى ئاغاي — ئىنى. ئىل ھۆكۈمەز توگۈل بىت، ئىشنى ئۇچۇن بولسا، توتىپ ھۆكۈمىگە بىيرىبىز. ھەزرگە ئۇل قەدەر قىزارغا يارامى.

٧

بایمۇحەممەتمالاینی ,تسحوت تاوش ـ ,تمسز. حەزر قابارب كیتەرگەكنە تۇرعان ئاچوون كۆچ بلەن تیعان ئاچ ئارسلان كبك قارشی ئالدی. ,تۆلدا. تۆزتنك عەیبلی ئیكەنین حەنتا ,تن ئالنشندان‌دا بلدتورب، قورقا ـ قورقاعنا، شەبەرلكەن تاوق كبك بر یاق چیتكە كیلب تاباندی.

ـ ئیل قارتلاری، مینی نی تۆحن چاقرتقان ئیدیلكز؟

ـ سین تۆتكەن جۆمعانی، شنبەگە قارشی تۆندە قایدا ,بولدك؟

ـ مین... شنبەگە قارشی... شنبەگە قارشی تۆندە...

ـ ئیبین، ئیبین. ئیزدرەك ئەیت!

ـ مین ,تۆل تۆننی ئەبی تاوی ئاستندا قونا بارعان ئیدم، ,تۆل واقتنی، ,زوردیۆن تشا، پەسن باسب كیكەن، قونتنا یوۋان ئیمەن تاپاق تۆتقان، ئارقاسندا قاپچق بلەن بارتی ,پۆت چاماسی،ئۆن كونەرگەن حەكیم بابای كیلب نكلاب ,تۆردی‌دا، بایمۇحەممەت مالاینك ئالداعانی كورب، حوجاسنك ,تۆلی بولسادا ئتلەشمیگنە قالا ئالمادی.

ـ ئیكە ئتم ئالای ئالدانرعا ئیندی، سز بیت ,تۆل تۆننی حابیب ناچچار موللا بلەن بار باشندا بولدلعز. كولكە تەربدز ئرعلتب، مینم بارلق قارانعاچلارمنی قاچتوب یتردلكز. بر ئاندا بولا ئیندی قارلنعاچلارم كیلكەتلەرنی یوق. مین تەلی ,شۆل توولدا قارتلارعا زالم ئیتەرگە ـ دیب كیلكەن ئیدم.

بابای ئاوززندان هیچ‌دە كۆتلمەگەن سوزلەر چقو بلەن. ,تۆل ,تۆرب قاچدی. لەكین، ئانی بەشلەر قووب تۆتدلار. كمدر شاوئـ شو ئاراسندا بر نیچە مەرتەبە تۆشۆب‌دە ئالدی.. كوب‌دە تۆتمی موللادا كیتقولادی.

ـ یە حازرەت! بز ئیمدی بیكتیمرنك سزنك تارافدان ئۆتنرتلب كولكە تاشلانعانی بلەبز. بزگە حەكیم بابای باردا سۆیلەدی. تیك ,شونسی بار، سز ئانی نیكە تۆتردلكز؟

ـ جماعەت! بیبك نەگرمز ئادی‌ئیلە یەمین ئیتەمن ـ كی حەكیم قارت یالعان سۆیلەر. ,تۆل بیتە ئاللاسز...

ـ ئانلاسنی. ئاللاسی ئیلی ئانك. ,تۆل ,جەورت ئسبیم. مەنە مینم قارلنعاچلارمنی قاچترب حەراب ئیتدلكز.

دیب قول سلتەدی‌دە، بابای ئۆز یولنا كیتدی.

ئۇفا، 1926 یىل دیكابر.

بر بيت پار توگل.

([illegible])

سين ماتور ئيدڭ.

ئېبى، سين ماتور ئيدڭ [illegible] ئاتب كيله [illegible]
چەچكه كبك بر [illegible] كوردە، سينى [illegible] مين گمه
[illegible] [illegible]لاردا [illegible] كوب [illegible] سيڭا قاراب
سلەگەيلەرن تاعتر ب:

[illegible]

نۇرعان ئيدم.

۱

لەكىن مين بلمەدم...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

بيزەڭ سينى ماتور كورمەنلەر.

[illegible]

یاردەم ئیتنکلەر.

ئەمین حولەر..

[illegible]

[illegible]

[illegible]

کشتلەر سینی بەختلی دیدنلەر.

[illegible]

ئیسدئ ـ دیدنکلەر.

[illegible]

مین «بەختسز» ئیلم.

[illegible]

[illegible] لار ئۆستىنە مىندە، ئمنلەردە [illegible] ئەكمن، بز «بەختسز» ئيدك. كشنلەر [illegible] ديدئلەر.

[illegible] ئوت ئوردىان قىتمە دى. [illegible]

[illegible]

نۆشئمە ئلمادم.

بز بيت پار توكل - ديلك.

نىسكەدر ئەلى . . .

[illegible]

[illegible] بىدا حيلەك ئشاں قالدى.

[illegible]

حيل ئزالى باشلىسك.

[illegible]

[illegible]
ئالدىدا ئەرلى - ببوان سالىنەنگەلەت:
[illegible]

[illegible]

- ئە نەرسە بسوۋ؟

[illegible]
دېگەچ، -

[illegible]
باھشى ئاكلا، مز بيت پار توكل،
[illegible]
دبب تال ئاراسىنا كرب بوعالدى.

شونك ئوچن قوولسم.

[illegible]

مىن ئاگلادم.

كۆنلەر ئۆتدىلار.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1926 [illegible]

دىۋانا قاللار.

[illegible]

جېنەرەك ئېرۋوشېيكىگە:

[illegible]

دېگەن بولسام.

[illegible]

ئېيتقۇب قەقەتوب ئاللارنى ئوقتاندى.

[illegible]

تىيىش نوگل.

[illegible]

كىشى ئات ئېچىرە بلەمى رسوك ئىيندى.

— ئەي رموئىنيور كۆن تىگى چە ... روغان بىلچەبلەرنى [illegible]

مېندە سوزگە قوشتىم.

[illegible]

Национальная библиотека
имени Ахмет-Заки Валиди

II

سوك كولگەن توشلار [illegible]

[illegible]

[illegible] بووگمه ـ قرلاردان برسى:
ـ [illegible] دیوانا [illegible] ـ دیب ئۆستدن قالدى.

III

تاولك [illegible]

[illegible]

مين ئۆزمنلك بارلغمنى بلدرو ئوچون؛

— باباي، يەنلىب كېتمە! — دېدىم.

[illegible]

— مېنىڭ شولاي تېگلىلەر ئىندىڭ توعان.

— نەك؟.

IV

[illegible]

ئۆچنرارعا، تورى كيلدى.

[illegible]

كوبە مەرتەبەلەر كوزدەن ئۆزاندق.

[illegible]

[illegible]
قويمى كۆچاەگەن.

[illegible]

[illegible]
باەى، هيىنم:

[illegible]
بارىمدا، بيتنىنه تۆكنوب:

[illegible]
ميىندە:

[illegible]

ئوفا، 1927 يىل، مىساوا.

سېن كۆلگەندە مېن بيت كۆلمەدم

ميمەن سېن كۆلدىڭ
كۆلدىڭ كوملىدىڭ

قالات ۋېتلاب

[illegible]

ديب ـ مېن تىلك توكل

تۇراي

[illegible]

قاىل تۇشلارغا
مامسوس ديب بو كۆل.

قىنداق مېن كۆلەم
نىك كۆلام

[illegible]

١

[illegible]

بز، موللاعەلی ئابزی بلەن، بالناسىنان قاللار تامب تۇرغان رەھیمسز پالاچلار شیکللی، سین ھەییب یۇرگەن چەچەکلەرنی کەسلەر بلەن قابلاتا. بەشل جیرنی قاراعا ئەیلەندۇرب پارنا پارلی ئیدك. جیر بلشقا توقتاب تەمەکنی تارتقاندا، سین دە بزنك یاندان ئوتب کینە باشلادك. شایان موللا عەلی ئابزی میگا کوز قسب:

— سەیفی، قارا ئەلی تنگنی کوبەلەکنی! بر قاشق سو بلەن، یۇتب جیبەررلك بیت ئە... ئەللە یاتنتاراق یارب سوز قوشب قاریسگمنی؟ دیدی.

«مین ئۆیاجان کشنی. ئاندان، ئول مینم کبك یولغش، مۆزیککە قاریمنی، سوك ئیمدی؟» دیدم

شولای دا...

یۇرەك بیت. یەش قان تیك ئۇرمی. ئوزئنتكن ئشلی بیرە. نیگەدر، نەرسە بلەندر یۇرەك تنقلاتا. ئەللە نیمدی ھیس سیگا ئیندەشرگە قوشا: ئول واقت، ئوزمنك توپاس ـ مۆزیك سوزلەرندەن بر نیچە جۇملە تۆزئنگەن، بولب سیگا ئرغنتام، ئالب چەچەکلەرگ ئاراسنا قسنیروو کنی کوتب قالام. سین دە:

— قوتاش، چەچەکە جیباسگمنی، میگادا ھەییب بیر ئەلی؟ دیەووئمە.

ئابتتراب، تۇردق‌دا، ئاچولی رەوشدە:

— ئابای ئاسنك، تولی چەچەکە بیت. ھی دا ئال ـ دیدك.

— مینم ئشم بار، ئاندان قزلار بیرسە کەیعلی بولا ئول، دیگەن، بولسن. ئوزم موللاعەلی ئابزیغا قاراب یامایب قویەم! سین توزمندك، قانقان بر مۆزیك مالایشك شولای دیووی سینك ئۆچن ئولم ئیدی. شوگا کورەدە ئارتقگا ئەیلەنب:

— ھەیوچی!!

دیدك. یائوزادان سوك یالان یاکمنراتب مسقللی کرلو بلەن کولدك.

II

سزنك قرق چۆیتك برسنی قالمی. یەشەرن یادۇللاردا، قاراگەنی سارابلاردا، مونچا لەوکەسنی تلسلارندا، مدحت مانارالارندا یەشەگەن واقت ئیدی.

ئۆرلی یاقدان ئسنەرەدلەر، پولەلەر یاوا. بزنك ئللاولار ئاللی ـ ئارتلی ئارینبور باغنا کوچەلەر: توزعان سینیل، قویان

بورك، بيمالارنغا ئاغام كوتەرمە تاغب، بازغانى ئۆچۈندە ئوكايلاغان كالچاك سالدانلارنى ئەكنۈرنلەب ئۆرلى.

مىن، سزنك ئاولداغى ئلاولارنى ئالب چەب بتو ،ئوبى بلەن سۆكەاراق قالدم. ئلاولار سزنك يۆرتىط ،ولو سەيەبلى سزگە ئابا ئاتلدم، يۆرتقا كرو بلەن ئيكنلىب تۆرغان كرەستيەنلەرنى ئەزرەك پۆغرنىدا ئالدم.

— منە ،مۆتك تۆتنلنە ئۆچقاننغزنى كۆتەسزمنى؟ اديب بومبا بلەن كيزەنلم.

سىنك ئەتكەك بالكونداڭ كاماندا بيردى. كاماندا غا كۆنكەن كرەستيەنلەر مينم ئۆسكە ،ئونن، كيرپچلەر بلەن باودنرا باشلادنلار، مينمدە بومبالار حوتقا كيتدلەر. ئالار بو- بر ئارتلى ئەلله نيقەدەر نەرسەنى هاواغا كوتەرب، سزنك يۆرتداناريچى ئۆزقالدردنلار. بومبا پولەلەر بتكەنچى بيرشمەدم. لەكين ئالار كويكە بارمادنلار، ،زور بر كيرپچ ميني جيوك ئاوناتدى. سين ئەتكەك بلەن بالكونداڭ قاراب تۆرا ئبادك.

— حەيرچى!!

ديدك. پائوزادان ،سۆك ئۆرام باكتراتب مسقللى كۆلو بلەن كۆلدك.

III

سين كۆلدك،
مين كۆلمەدم.
ئيچكدە ئوتتورەملك كيادى،
لەكين، مين ئولمەدم.

ميني ئالالار قوتقارمادنلار، كشنلەر ميڭا قارشى كيلكەن ئولمەنك بۆرەگنە حەنجەر قادادنلار.

IV

جيللەر ئيسدنلەر، قوملار كوچدنلەر. قانى جيللەر بلەن سزنك ئارقا ناياتچ تابلار، تەهنلەر، ئايلار داجيينو رلب تۆشدنلەر، كۆچانى تولغرى ئلالارنى نوز قوچاهتدا ئالب ئەلله قايلارغا ئبلتب تاشلادى.

شوندا سزدە كيتدىنكز.

بوتىن سىرقنى كيچەلىگز: مانكول جىرلەرن ئوتەلىگز. قناى قەھوەلەرن ئچەلىگز. كمنىراللارنىك ئيتەكلەرن ئوپەلىگز. يەم، دان، تەن سانتىمز. بارا ـ بارا رەت بىتەى. كيرى، ئورس ئيلىنە ـ «يرتقچ» بالشيۋيكلەر ئاراسىنا قايتىمز.

V

كيچ ,سۈكئيتى ئينىدى. كۆزگى قارلى تۇمان ئاراسىدان ئيليكترىك ئوتلارى سىيىققنا نورلارن توكەلەر ئيدى.

مين قايالىر قايتىپ كيلگەندە، سين، ياكاعنا «باشپروم» پيۋاخاناسىدان چقفان، ئۇستىدەن پارلار چەب تۇرعان برەو بلەن سۆيلەشەئيدىگز. مين نەودە تانىمادم. نيك تاوئشلىعنا تانش كبك ,تۇيلەب، توقتى بيرب يوزىگە قارادم. سيىك كوزلەرلكدە، مينى باشدان ئاياق بەشن تيزلىكى بلەن يوگىرب چقتىلار. تەنلەرگمنى تەللە نينىدى قزوقان چەردانب يوگىرب چققانى ميگادا ,تۇيلدى. تگنى كشنى بلەن ئاراداعنى سوزلەرنىگز كيىلدى. تلەيمنى، تلەميمنى ميگاتابان بر ئادم ئانلادك. لەكين، كيتەت نيدىر ئيستىگە تۈشىدى. يىتكنى قايلاب كيرى چيكندىك. مين ئورام ياكعنراتب بر كۆلدم.

ـ ها ها ـ ها ها ـ ها ها

ـ سەيغى!.. سين ميندەن كۆلەسك؟!..

ـ ئيبين

مين كۆلەم

نيك كۆلەم

بلەم

چۆرتالما ميگا

كۆن بتكەن سيگا

كيت سين، كيت بلان.

ئۆقا. 1927 يل. فيۋرال.

222

[illegible] 18 [illegible]

Э. НАСЫРИ.

КАРЛЫГАЧЛАР

(ЛАСТОЧКИ)

(на тат. языке)

Казань. ТАТИЗДАТ [illegible]